

Elsäkerhetsverket
Box 4
681 21 Kristinehamn

2011-03-25

Malin Nilsson
malin.nilsson@teknikforetagen.se
08-7820961

Teknikföretagens yttrande Säkra elinstallationer – Ett nytt system för elinstallatörer (ELSÄK R2010:2)

Teknikföretagen är en arbetsgivareorganisation som representerar mer än 3500 teknikföretag. Våra medlemmar verkar inom flera områden, telekommunikation, metallindustri, elektronik, industrimaskiner, datateknik, elkraft, instrumentteknik, optik, bilar, transporter och mycket annat. På våra medlemsföretag finns cirka 300 000 anställda.

Bristfällig konsekvensbeskrivning

Förslaget som Elsäkerhetsverket har tagit fram väcker en hel del frågor och ifrågasättanden. I detta yttrande sammanfattas några. Till viss del beror frågor och ifrågasättande på, vad vi menar, en bristfällig konsekvensbeskrivning som utförts i samband med att förslaget presenterats. I remissen skriver Elsäkerhetsverket "då verkets förslag inte är fullständigt i alla delar gör inte heller konsekvensbedömningen anspråk på att vara heltäckande". Detta gör det svårt för oss som remissinstans att bedöma konsekvenserna för våra medlemsföretag. Det vi vet är att det är en stor grupp som kommer att beröras och att det för att ta ställning hade krävts en tydligare konsekvensbeskrivning. Med detta sagt vill vi gärna medverka i fortsatta diskussioner och samråd för att få fram ett, för alla parter, så bra förslag som möjligt. Att regelverket förenklas och förtydligas samtidigt som det sker en kvalitetssäkring och kompetenshöjning tycker vi i grunden är bra.

Vilka berörs i industrin?

Elsäkerhetsverket beskriver i en kartläggning av elinstallatörer var i arbetslivet de grupper som kommer att beröras av förslaget finns. Kartläggningen visar att merparten av elinstallatörerna inte arbetar i ett elinstallationsföretag. Detsamma gäller kategorin yrkesmän. Dessa grupper hittas till stor del i industrin och till den närliggande branschen. En del av dem har till huvudsaklig arbetsuppgift att göra elinstallationsarbete i betydelsen "utförande, ändring, eller reparation av elektriska anläggningar". Men bland de anställda i industrin hittar vi även yrkesgrupper som kallas underhållstekniker, servicetekniker od. som under korta delar av arbetstiden ansluter eller kopplar loss maskiner till fast elektrisk anläggning i samband med att de servar eller underhåller maskiner. Idag utförs dessa arbetsuppgifter under överinseende av behörig elinstallatör men med Elsäkerhetsverkets nya förslag kommer dessa yrkesgrupper att behöva egen behörighet. Exempel på de maskiner som servas och underhålls är allt ifrån olika typer av produktionsutrustning till hissar, portar, ventilationsutrustning, pumpar

och larm. Själva anslutningen eller losskopplingen är dock en liten del av det arbete som teknikern utför.

Vi menar att det råder en stor osäkerhet kring den grupp i industrin som kommer att beröras av förslaget. Osäkerheten gäller till exempel gruppens storlek men även gruppens åldersstruktur och utbildningsnivå. Detta är faktorer som bland annat kommer att påverka kostnaden för förslaget.

Vad kostar det? Vem betalar?

I konsekvensbeskrivningen finns skrivningar om vad förslaget kan komma att kosta. Vi menar att förslaget inte tillräckligt noga utreder kostnaden för industrin. Man skriver att "De som påverkas av förslaget är de yrkesverksamma, innehavare av starkströmsanläggningar, utbildningsanordnare, elinstallationsföretag, kunder samt arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer." Vi antar att industrin ingår i gruppen "innehavare av starkströmsanläggning" i det avseende att man har starkströmsanläggningar som maskiner kopplas till. Vidare beskriver man i konsekvensbeskrivningen hur man tror att förslaget kommer att påverka denna grupp. "För innehavare av starkströmsanläggning ser verket initialt ingen ökad kostnad. En innehavare ska redan idag förvissa sig om att den som arbetar på en anläggning har nödvändig kompetens". Vi menar dock att förslaget kommer att innebära kostnader.

Enligt förslaget ska den som vill avlägga prov för behörighet stå för kostnaderna. En typisk arbetsgivare, bland våra medlemsföretag, kan ha ett antal servicetekniker anställda för att utföra service på maskiner hos kund eller i den egna verksamheten. I detta arbete kan det ingå att koppla loss eller ansluta maskinen till den fasta elanläggningen i samband med service. Arbetsuppgiften är, som tidigare nämnts, endast en liten del av de totala arbetsuppgifterna men med det nya förslaget kommer det att krävas behörighet. Vi frågar oss hur intresserade serviceteknikerna själva är att betala de kostnader det innebär att skaffa sig behörighet för en arbetsuppgift som endast till en liten del ingår i deras arbete. Utan behörigheten kan inte arbetet utföras. Arbetsgivaren står då inför ett antal valmöjligheter, till exempel;

- Säga upp serviceteknikern på grund av att han inte har behörighet för arbetsuppgifterna och anställa ny servicetekniker med behörighet.
- Omorganisera arbetet så att det alltid finns en servicetekniker med behörighet tillgänglig.
- Betala kostnaderna det innebär för att serviceteknikern ska få behörighet (utbildning, tid, intyg om certifiering, examinationskostnader).
- Köpa tjänsten externt.

Vilket arbetsgivaren än väljer kommer det att vara behäftat med kostnader. Hur stora kostnaderna blir beror på en mängd faktorer, till exempel;

- hur stor del av "yrkesmännen" i industrin som redan idag är behöriga
- åldersstruktur och utbildningsnivå hos "yrkesmännen". Man kan anta att yngre anställda har en högre utbildningsnivå och därmed har lättare att ta till sig ytterligare utbildning.
- hur tillgången på behöriga "yrkesmän" ser ut. Att säga upp anställd som inte har behörighet för arbetsuppgifterna är inget bra alternativ om det inte finns behöriga servicetekniker, underhållstekniker od att tillgå.

- organisatoriska förändringar
- ökad bemanning

Vi frågar oss också hur förslaget kommer att påverka företag vid nyrekrytering. Om krav på elbehörighet ställs på service- och underhållstekniker hur påverkar det den redan problematiska tillgången av denna yrkesgrupp? Hur påverkar det yrkesutbildningarna?

Olika behörighetsnivåer

En annan fråga är hur behörigheten kommer att spegla de kunskaper som behövs i industrin. För, till exempel, serviceteknikerna är det egentligen i- och urkoppling av anordning till anläggning som är av intresse. Det som lagen avser med elinstallationsarbete "utförande, ändring eller reparation av elektriska anläggningar" är för dessa inte aktuellt. Vi frågar oss om en och samma behörighet är möjlig för en grupp som är så pass heterogen. Inom industrin skulle det kanske kunna vara aktuellt med en begränsad behörighet för det begränsade elinstallationsarbete som utförs. Det är skillnad mellan de yrkesmän som har sin huvudverksamhet inom elinstallation och de som utför montage, service och underhåll, inte på en elektrisk anläggning utan på en anordning.

Konsumentskydd

Förslaget är delvis skrivet utifrån ett konsumentperspektiv. Man jämför behörigheten på detta område med andra yrken där behörighet krävs, som advokat, läkare, revisor och mäklare. Detta är yrken där det finns anledning att värna om allmänheten, konsumenter eller kunder. Det finns likheter mellan dessa yrken och elinstallatören men vi är ändå tveksamma till jämförelsen, i varje fall då det gäller vissa grupper inom industrin. I industrin finns andra drivkrafter och även annan möjlighet till tillsyn. I förslaget beskrivs just tillsynen som ett problemområde med dagens lagstiftning, det vill säga tillsynen hos privatpersoner som fått elinstallationer utförda. Detta är dock inte ett problem i industrin som är öppen för inspektion och tillsyn.

För servicetekniker och underhållstekniker inom industrin som, vid service eller underhåll, kopplar i och ur maskiner till fast anläggning så ligger ansvaret på arbetsgivaren att se till att arbetet utförs på ett för alla parter säkert sätt. Företaget har ett intresse av att arbetet utförs säkert. Ett felaktigt utfört arbete skulle bli mycket kostsamt i form av till exempel förstörda maskiner, skadad personal, dåligt rykte mm. Däremot saknas för industrin motivet "allmänhetens säkerhet" som är tydligt för de yrken man jämför elinstallatören med (advokater, läkare, revisor och mäklare). Industrins yrkesmän arbetar inte på samma sätt på uppdrag av allmänheten. Och behovet att se behörigheten som ett "uttryck för att yrkesutövaren är förtjänt av allmänhetens och myndighetens förtroende" är inte lika starkt.

Vi frågar oss hur många olyckor som inträffar i industrin som beror på att anordningar kopplats i eller ur vid service på ett felaktigt eller osäkert sätt? Vad beträffar arbetstagares säkerhet så frågar vi oss om dagens elsäkerhetslagar tillsammans med arbetsmiljölagen och föreskrifter inte är tillräckliga. Vi ser dock ett behov av att lagstiftningen görs tydligare och förenklas.

Fri rörlighet

Ytterligare ett argument som Elsäkerhetsverket för fram för förslaget är att underlätta den fria rörligheten av tjänster. Även detta är ett argument som inte är lika aktuellt för yrkesmännen i industrin. Yrkesmännen i industrin har i många fall inte sin identitet som elektriker utan som service- eller underhållstekniker och därmed söker de inte sig över gränsen för att arbeta som elinstallatör.

Ansvar

Arbetsgivaren har enligt Arbetsmiljölagen ansvar för att arbetstagarens arbete utförs på ett säkert sätt. Förhållandet mellan ansvaret på arbetsmiljöområdet och ansvaret på elsäkerhetsområdet kan i dagens system framstå som komplicerat och oklart. Hur kommer förhållandet att se ut med det nya förslaget? För att arbetsgivare i industrin ska kunna organisera sitt arbetsmiljö- och säkerhetsarbete, ge ansvar till de som är och ska vara ansvariga och känna trygghet i att man har gjort vad som krävs måste lagstiftningarna på området och kopplingarna emellan dem vara tydliga.

I förslaget läser man "Den som inte på detta sätt anmäler sig för registrering kommer efter ikraftträdande inte få arbeta med behörighetskrävande installationer." Vem ansvarar för att detta kontrolleras? Den enskilde arbetstagaren (som i industrin kanske inte ens vet om att han är, vad lagen kallar, en yrkesman) eller arbetsgivaren som måste få arbetet utfört? Om arbetet ändå utförs vilket ansvar har då arbetsgivaren?

Enligt förslaget ska man få praktisera i fem år utan behörighet. På samma sätt här, vem ansvarar för att hålla reda på tiden, arbetsgivare, arbetstagare eller Elsäkerhetsverket? Även om ansvaret ligger på den enskilde arbetstagaren påverkas arbetsgivaren om inte arbetsuppgifterna kan/får utföras.

Sammanfattning

I detta yttrande har vi sammanfattat några av de frågor som väckts då vi läst förslaget. Vi menar att en översyn av nuvarande system är lovvärd. Vi ser ett behov av en tydligare och förenklad lagstiftning. Vi tycker dock att det förslag som nu ligger är draget för långt. Vi menar att konsekvenserna av förslaget inte är tillräckligt utredda och konsekvenserna för industrin är i det närmsta outredda. Vi vet dock att förslaget kommer att påverka industrin.

En fortsatt diskussion kring förslaget är nödvändig och vi välkomna denna.

Med vänlig hälsning

Teknikföretagen
Arbetsgivarfrågor

Malin Nilsson